

Тетяна Івануха,

магістрантка спеціальності 073 «Менеджмент»

*(Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

З метою забезпечення рівноправності усіх здобувачів освіти в отриманні якісних освітніх послуг останнім часом в Україні створюються умови спільного навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП) зі своїми однолітками за місцем проживання. Розроблені відповідні закони та стратегія, що мають на меті покращити умови отримання освіти для дітей з ООП дошкільного й молодшого шкільного віку. Для координації освітнього процесу в нашій країні розбудована і функціонує мережа інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), які забезпечують кваліфікований психолого-педагогічний супровід здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти на системній основі.

Згідно законодавства України: «Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) – це установа, яка створена з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти» [3].

Інклюзивно-ресурсні центри створені для надання послуг дітям з ООП та їх батькам, а саме: проводити комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (для покращення соціалізації та самообслуговування дітей з інвалідністю), а також забезпечувати системний та кваліфікований супровід дитини з особливими освітніми потребами. Знаходяться на фінансуванні держави, яка забезпечує їх, зокрема, обладнанням для проведення комплексної оцінки розвитку дітей. Функціонує інформаційна освітня система «АС ІРЦ» та сайт <https://ircenter.gov.ua> [2], що надають зручний доступ до послуг.

Через війну інклюзивно-ресурсні центри розширили список категорій населення, з якими працюють. Наразі в центрах також проводяться додаткові заняття для дітей з особливими освітніми потребами з родин внутрішньо переміщених осіб та тимчасово зарахованих до закладів освіти. Крім того, під час війни ІРЦ у співпраці зі Службою у справах дітей надають соціальну та психолого-педагогічну допомогу батькам учнів і психологічний супровід населення громад, зокрема вимушеним переселенцям [1].

Щодо переліку послуг, що надаються такими закладами, варто зазначити його обмеженість чітко визначеними інструкціями. Можливість надання державними (комунальними) ІРЦ інтегрованих послуг лише розглядається як можливий варіант, але ще не впроваджено механізм їх надання, а відповідно і надавати такі послуги вони не мають права. Окрім цього, створені районні інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ) працюють з дітьми віком до 6-8 років. Щоб забезпечити подальшу підтримку таким дітям, батьки вимушені возити їх до обласних ІРЦ, що не завжди можливо. Це призводить до витрати зайвого часу в поїздках таких сімей між різними оздоровчо-лікувальними або навчальними закладами та очікування своєї черги на ту чи іншу послугу. Також на ситуацію, що склалася, впливає і недофінансування сфери інклюзії в державі: кошти, що виділяються не можуть перекрити необхідні на це затрати.

Для покращення ситуації треба розглянути можливість альтернативних закладів, які б мали більші можливості у порівнянні з державними (комунальними) ІРЦ. Як варіант можна запропонувати створення приватних інклюзивних центрів (ІЦ). Перелік послуг, що надаватимуться такими центрами, буде значно ширше, ніж у державних. Перевагами таких приватних ІЦ будуть:

1. Вдале територіальне розміщення закладу;
2. Надання інтегрованих послуг відповідно до запитів батьків та потреб дітей з інвалідністю, дітей з ООП;
3. Надання транспортного засобу для перевезення дітей з порушеннями опорно-рухового апарату до закладу і назад (в разі необхідності);
4. Виїзд фахівців закладу додому до дітей (в разі необхідності) з метою надання ними послуг, проведення занять;
5. Надання батькам дітей з інвалідністю, дітей з ООП послуг по догляду за дитиною на певний проміжок часу (в межах дня).

Звісно, що відкриття таких центрів вимагатиме значних капіталовкладень: будівництво або оренда приміщення, його цільове оснащення за всіма вимогами до таких закладів, створення умов для перебування у ньому дітей з різними видами інвалідності, заробітна плата фахівцям тощо. Окупність приватного інклюзивного центру також складатиме великий проміжок часу (приблизно 15 років). Фінансування здійснюватиметься за рахунок власника/засновника, інвесторів, а в подальшій роботі за рахунок оплати послуг клієнтами (батьками дітей). Перед створенням подібних центрів необхідно враховувати, в першу чергу, існуючі потреби в конкретних послугах та враховувати всі можливі ризики.

У процесі діяльності центру можливе розширення переліку послуг за рахунок медичної складової, якщо буде потреба та запит на них від батьків дітей з інвалідністю. В такому випадку варто планувати можливість збільшення кількості приміщень заздалегідь. Тож оптимальним варіантом слугуватиме купівля земельної ділянки та будівництво центру, а не оренда приміщення. Прибудинкова територія також має бути оснащена спортивними майданчиками і зонами для відпочинку, враховуючи інклюзивний компонент.

Таким чином, проаналізувавши проблеми інклюзивної сфери в Україні, можемо зазначити, що приватні інклюзивні центри можуть стати гарною альтернативою існуючим ІРЦ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основні освітні статистичні дані (2022-2023 н.р.) : Інститут освітньої аналітики. [Електронний ресурс]. URL: <https://iea.gov.ua/naukovo-analitichna-diyalnist/analitika/osnovni-cyfr-y-osvity/> (дата звернення: 29.04.2024).
2. Сайт «Україна. Інклюзія». URL: <https://ircenter.gov.ua> (дата звернення 12.12.2023).
3. Статистичні дані. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani> (дата звернення 29.04.2024).